

Aki Salmi

POSTERI HAIPRO-ILMOITUSTEN TEKEMISEN SYISTÄ JA
ILMOITUKSISTA KERTYVÄN TIEDON KÄYTÖSTÄ RAUMAN SEUDUN
PÄIVYSTYKSEEN

Hoitotyön koulutusohjelma
2016

POSTERI HAIPRO-ILMOITUSTEN TEKEMISEN SYISTÄ JA ILMOITUKSISTA KERTYVÄN TIEDON KÄYTÖSTÄ RAUMAN SEUDUN PÄIVYSTYKSEEN

Salmi, Aki
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Hoitotyön koulutusohjelma
Toukokuu 2016
Ohjaaja: Kanerva, Anne-Maria
Sivumäärä: 23
Liitteitä: 1

Asiasanat: HaiPro-järjestelmä, työturvallisuus, potilasturvallisuus, päivystys, posterit

---

Opinnäytetyön tarkoituksena oli laatia posterit Rauman seudun päivystyksen tiloihin. Posterissa kuvattiin mistä vaara- ja läheltä piti-tilanteista HaiPro-ilmoitus pitää tehdä ja miten HaiPro-ilmoituksista kerättyä tietoa käytetään.

Tavoitteena oli lisätä henkilökunnan tietoa HaiPro-järjestelmän merkityksestä ja sen kautta saadun informaation hyödyistä. Erityisesti oli tavoitteena lisätä tietoa siitä, että vain HaiPro-järjestelmään tehdyt ilmoitukset näkyvät tilastoissa ja näin niitä voidaan hyödyntää työ- ja potilasturvallisuuden kehittämisessä.

HaiPro on potilasturvallisuutta vaarantavien tapahtumien raportointimenettely ja tietotekninen työkalu. HaiPro-lyhenne muodostuu haittatapahtumien raportointiprosessista. Ilmoitettavia asioita ovat kaikki hoitoon liittyvät tapahtumat, jotka aiheuttivat tai jotka olisivat voineet aiheuttaa haittaa potilaalle. Näitä kutsutaan yhteisellä nimellä vaaratapahtumiksi. Vaaratapahtumat jakautuvat läheltä piti-tapahtumiin ja haittatapahtumiin.

Posterit itsessään on tiivistelmä HaiPro-järjestelmän käyttötarkoituksesta. Posterin sisällön luotettavuus varmistettiin sillä, että opinnäytetyön tekijä käytti luotettavia lähteitä ja asianmukaisia lähdeviitteitä posterissa.

Potilasturvallisuutta ei voida koskaan tarpeeksi korostaa ja HaiPro-järjestelmä onkin kehitetty sitä varten. Samalla se toimii myös työkaluna henkilökunnan työturvallisuuteen liittyvissä asioissa. HaiPro-järjestelmä on suhteellisen uusi järjestelmä ja osa käyttäjistä saattaa olla vielä hieman epävarmoja sen käytössä, eikä ilmoituksia vielä tehdä systemaattisesti. Jatkossa voisi Rauman seudun päivystyksessä tarkastella, mihin tietoa HaiPro-ilmoituksista on käytetty.

A POSTER OF GUIDING HAIPRO REPORTING AND NOTICES AND APPLYING THE INFORMATION ACTIVELY IN THE EMERGENCY SERVICES IN RAUMA AREA

Salmi, Aki
Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences
Degree Programme in Nursing
May 2016
Supervisor: Kanerva, Anne-Maria
Number of pages:23
Appendices:1

Keywords: HaiPro system, reporting, occupational safety, treatment safety, ER, poster

---

The purpose of this thesis was to design a poster to be used in the emergency services in Rauma area. The poster described the dangerous and near-miss situations that demanded HaiPro notices, and how the collected information is utilized.

The aim was to increase staff's knowledge of the significance of the HaiPro system and benefits of the information. A special target was to increase knowledge of the fact, that only the notices made into the HaiPro system are reported in the statistics, and thus utilized in developing occupational and treatment safety.

HaiPro is a reporting method of treatment safety risks and a data information tool. HaiPro is an abbreviation of Finnish words meaning reporting process of safety risk situations. Situations that need to be reported are all treatment events that caused or could have caused a disutility to a patient. These events are called risk events. Risk events are divided into near-miss events and injurious events.

The poster itself is a summary of the HaiPro's purpose of use. The reliable contents of the poster was ensured by using trustworthy and appropriate reference sources in poster.

The treatment safety in patient work can never be emphasized enough. Therefore the HaiPro system is developed to improve treatment safety, while it acts as a tool for occupational health for the staff, as well. The HaiPro system is a relatively new software and part of the users may still be insecure using it and notices are not made systematically. In the future, it could be useful to observe how the collected information of HaiPro has been utilized in the emergency services in Rauma area.

SISÄLLYS

1JOHDANTO.....	5
2PROJEKTIN TEOREETTINEN PERUSTA.....	6
2.1Potilasturvallisuus.....	6
2.2HaiPro -järjestelmä ja sen käyttö.....	8
2.3Posterit.....	11
2.4Päivystys.....	11
2.5Työturvallisuus.....	12
3AIKAISEMMAT PROJEKTIT.....	13
4PROJEKTIN TAVOITTEET JA TARKOITUS.....	14
5PROJEKTIN TOTEUTUS.....	15
5.1 Kohdeorganisaation kuvaus.....	15
1.1Resurssit ja riskit.....	15
5.1Projektin vaiheistus, aikataulu- ja rahoitussuunnitelma.....	16
5.2Arviointisuunnitelma.....	17
6POHDINTA JA ARVIOINTI.....	18
6.1Projektin eettisyys ja luotettavuus.....	18
6.2Projektin arviointi.....	19
6.3Tuotoksen arviointi ja pohdinta.....	19
6.4Oman osaamisen kehittymisen arviointi.....	20

1 JOHDANTO

Potilasturvallisuus tarkoittaa terveydenhuollossa toimivien yksilöiden ja organisaation periaatteita ja toimintoja, joiden tarkoituksena on varmistaa hoidon turvallisuus sekä suojata potilasta vahingoittumasta. Potilaan näkökulmasta potilasturvallisuus on sitä, että potilas saa oikeaa hoitoa, oikeaan aikaan ja oikealla tavalla ja hoidosta aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa. Potilasturvallisuuden käsitteisiin kuuluu hoidon turvallisuus, lääkehoidon turvallisuus ja lääkinnällisten laitteiden laiteturvallisuus. Potilasturvallisuuden vaaratapahtuma voi olla joko niin kutsuttu läheltä piti -tilanne tai haittatapahtuma. Läheltä piti -tilanteessa potilaalle vaarallinen tilanne vältetään havaitsemalla turvallisuushäiriö ajoissa, jolloin potilaalle ei aiheudu haittaa. Vaaratapahtumaa, jossa potilaalle aiheutuu eriasteista hoitoon kuulumatonta haittaa, kutsutaan haittatapahtumaksi. (Terveydenhuollon ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut 2014.)

HaiPro on potilasturvallisuutta vaarantavien tapahtumien raportointimenettely ja tietotekninen työkalu. HaiPro-työkalu on käytössä Suomessa yli 200:ssa sosiaali- ja terveydenhuollon yksikössä. Kokonaiskäyttäjämäärä on yli 140 000. Käyttäjäyksikön koko vaihtelee pienistä terveyskeskuksista suuriin sairaanhoitopiireihin. HaiPro-raportointijärjestelmä on tarkoitettu toiminnan kehittämiseen käyttäjäyksiköiden sisäisessä käytössä. Järjestelmään on liitettävissä myös henkilöstöön kohdistuvien (työturvallisuus) vaaratapahtumien raportointi. Järjestelmällisen ja helppokäyttöisen raportointimenettelyn avulla käyttäjät voivat hyödyntää vaaratapahtumista saatavat opit ja terveydenhuollon johto saa tietoa varautumisen riittävydestä ja toimenpiteiden vaikutuksista. Raportointi perustuu vapaaehtoiseen, luottamukselliseen ja syyttelemättömään vaaratapahtumien ilmoittamiseen ja käsittelyyn. (HaiPro-järjestelmän www-sivut 2013.) Ilmoitettavia asioita ovat kaikki hoitoon liittyvät tapahtumat, jotka aiheuttivat tai jotka olisivat voineet aiheuttaa haittaa potilaalle. Näitä kutsutaan yhteisellä nimellä vaaratapahtumiksi. Vaaratapahtumat jakautuvat läheltä piti -tapahtumiin ja haittatapahtumiin. (Kinnunen, Keistinen, Ruuhilehto & Ojanen 2009, 13.)

Opinnäytetyön tarkoituksena on laatia posteri Rauman seudun päivystyksen tiloihin. Posterissa kuvataan mistä vaara- ja läheltä piti-tilanteista HaiPro-ilmoitus pitää tehdä ja miten HaiPro-ilmoituksista kerättyä tietoa käytetään.

Tavoitteena on lisätä henkilökunnan tietoa HaiPro-järjestelmän merkityksestä ja sen kautta saadun informaation hyödystä. Erityisesti on tavoitteena lisätä tietoa siitä, että vain HaiPro-järjestelmään tehdyt ilmoitukset näkyvät tilastoissa ja niitä voidaan hyödyntää työ- ja potilasturvallisuuden kehittämisessä. Esimiehet saavat myös tätä kautta työ- ja potilasturvallisuuden kehittämiseen tarvittavaa tietoa ja näyttöä.

Päivystyshoitotyö on aina kiehtonut minua ja siksi halusin tehdä myös opinnäytetyöni päivystykseen. Osastonhoitaja piti tärkeänä, että HaiPro-järjestelmän käyttöä tehtäisiin tunnetuksi ja saataisiin näin kaikki mahdollinen hyöty HaiPro-järjestelmään tehtävistä ilmoituksista hoitotyön kehittämiseksi ja työturvallisuuden lisäämiseksi.

2 PROJEKTIN TEOREETTINEN PERUSTA

2.1 Potilasturvallisuus

Potilasturvallisuus tarkoittaa terveydenhuollossa toimivien yksilöiden ja organisaation periaatteita ja toimintoja, joiden tarkoituksena on varmistaa hoidon turvallisuus sekä suojata potilasta vahingoittumasta. (www.thl.fi 2014.) Potilaan näkökulmasta potilasturvallisuus on sitä, että potilas saa oikeaa hoitoa, oikeaan aikaan ja oikealla tavalla ja hoidosta aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa. Potilasturvallisuuden käsitteisiin kuuluu hoidon turvallisuus, lääkehoidon turvallisuus ja lääkinnällisten laitteiden laiteturvallisuus. Potilasturvallisuuden vaaratapahtuma voi olla joko niin kutsuttu läheltä piti -tilanne tai haittatapahtuma. Läheltä piti -tilanteessa potilaalle vaarallinen tilanne vältetään havaitsemalla

turvallisuushka ajoissa, jolloin potilaalle ei aiheudu haittaa. Vaaratapahtumaa, jossa potilaalle aiheutuu eriasteista hoitoon kuulumatonta haittaa, kutsutaan haittatapahtumaksi. Potilasturvallisuus on hoitoa, josta ei koidu vaaraa potilaalle vahingon, erehdyksen, unohduksen tai lipsahduksen vuoksi. Lisäksi se tarkoittaa hoitoyksikön periaatteita, käytäntöjä ja hyviä prosesseja, joilla riskejä ja vaaratilanteita ennakoidaan ja estetään. Pyritään ehkäisemään inhimillisiä erheitä - siten voidaan estää yli puolet vahingoista. Potilasturvallisuus on myös yhdessä oppimista ja se kuuluu jokaiselle potilasta hoitavalle. (Terveystieteiden tutkimuskeskuksen ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut 2014.)

Suomalaisessa potilasturvallisuusstrategiaan 2009–2013 on kirjattu, että potilasturvallisuuden edistäminen on sosiaali- ja terveydenhuollon laadun ja riskien hallintaa. Tämän strategian tarkoituksena on ohjata suomalaista sosiaali- ja terveydenhuoltoa yhtenäiseen potilasturvallisuuskulttuuriin ja edistää sen toteutumista. Strategia tukee valtioneuvostoa potilasturvallisuuteen liittyvistä asioista päätettäessä ja säädettäessä. Strategia palvelee sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioita, niiden potilaita, asiakkaita ja heidän omaisiaan turvallisen ja vaikuttavan hoidon toteuttamisessa ja sitä toteutetaan julkisessa ja yksityisessä sosiaali- ja terveydenhuollossa. Potilasturvallisuus on terveyden- ja sairaanhoidon laadun perusta. Siinä hyödynnetään olemassa olevia voimavaroja parhaalla mahdollisella tavalla. Turvallisessa hoidossa käytetään vaikuttavia menetelmiä siten, ettei hoidosta koidu potilaalle tarpeetonta haittaa. Terveystieteiden tutkimuskeskuksen ja sairaanhoito on monisyistä ja vaativaa. Vaaratapahtumat ovat mahdollisia, vaikka henkilökunta on ammattitaitoista ja työhönsä sitoutunutta ja toiminta varsin säädeltyä. Potilasturvallisuus käsittää periaatteet ja toiminnot, joilla varmistetaan potilaiden hoidon turvallisuus. Se sisältää poikkeamien hallinnan ja niistä johtuvien haittojen ehkäisyn. Potilasturvallisuus on kansainvälisen huomion ja kehittämisen kohteena. Terveystieteiden tutkimuskeskuksen toimijat, asiantuntijat, potilasjärjestöt ja alan tutkijat ovat mukana maailmanlaajuisessa potilasturvallisuusliikkeessä. Euroopan neuvostossa asiaa on valmisteltu terveystieteiden komitean asettamassa potilasturvallisuutta käsittelevässä asiantuntijatyöryhmässä. EU:ssa potilasturvallisuus on ollut esillä muun muassa komission terveystieteiden ja sairaanhoitoa käsittelevässä korkean tason ryhmässä (Suomalainen potilasturvallisuusstrategia vuosiksi 2009–2013, 11–12).

Terveysthuollon toiminnan on perustuttava näyttöön ja hyviin hoito- ja toimintakäytäntöihin. Terveysthuollon toiminnan on oltava laadukasta, turvallista ja asianmukaisesti toteutettua. Kunnan perusterveyshuollon on vastattava potilaan hoidon kokonaisuuden yhteensovittamisesta, jollei siitä muutoin erikseen sovita. Terveysthuollon toimintayksikön on laadittava suunnitelma laadunhallinnasta ja potilasturvallisuuden täytäntöönpanosta. Suunnitelmassa on otettava huomioon potilasturvallisuuden edistäminen yhteistyössä sosiaalihuollon palvelujen kanssa (Terveysthuoltolaki 1326/2010, 8§).

2.2 HaiPro -järjestelmä ja sen käyttö

Vaaratapahtumien ilmoittaminen perustuu työntekijän aloitteellisuuteen. Ammatillisuuteen kuuluu keskeisesti jokaisen työntekijän ja kunkin ammattiryhmän vastuu potilasturvallisuudesta sekä sitoutuminen sen edistämiseen arvioimalla ja kehittämällä omaa työtä, osaamistaan ja toimintaa turvallisemmaksi. Vaaratapahtumia ilmoittamalla voidaan ehkäistä muiden potilaiden ja työntekijöiden joutuminen samanlaiseen tilanteeseen. Johtajat ja esimiehet vastaavat siitä, että työntekijät osallistuvat aktiivisesti toiminnan kehittämiseen organisaation jokaisella tasolla. Kokonaisvastuu potilasturvallisuudesta on organisaation johdolla. (Kinnunen, Keistinen, Ruuhilehto & Ojanen 2009, 11.)

Vaaratapahtumien systemaattinen raportointi on pitkään ollut erilaisilla turvallisuuskriittisillä aloilla kuten ilmailussa ja ydinvoima-alalla keskeinen tapa saada tietoa organisaation toiminnasta ja tarttua toiminnassa ilmeneviin turvallisuushaasteisiin. Jo lähes kymmenen vuoden ajan on myös terveyshuollossa alettu raportoida vaaratapahtumia. Vaaratapahtumien raportoinnin tueksi on kehitetty sähköisiä järjestelmiä, joiden käyttö on muutaman vuoden aikana laajentunut nopeasti suomalaisissa terveyshuolto-organisaatioissa. Vaaratapahtumista puhuminen ja niiden raportoinnin yleistymisen myötä tietoa vaaratapahtumista on useissa organisaatioissa jo kertynyt runsaasti. Ajankohtainen haaste onkin nyt se, miten kertyvää vaaratapahtumatietoa voidaan parhaalla mahdollisella tavalla

hyödyntää organisaation turvallisuuden hallinnassa ja edistämisessä. Tiedon yhä tehokkaampi levittäminen, tietojen kokoavat esitystavat, toimintojen kehittäminen sekä laajempi organisaatiotason tiedon hyödyntäminen ja oppiminen raportoinnista ovat vasta kehittymässä. (Pietikäinen, Ruuhilehto & Heikkilä 2009, 8.)

Vuonna 2005 syksyllä käynnistettiin HaiPro-tutkimushanke vaaratapahtumien raportointijärjestelmän kehittämiseksi Suomen terveydenhuoltoon. HaiPro-lyhenne muodostuu haittatapahtumien raportointiprosessista. Hankkeessa kehitettiin toimintamalli turvallisuutta vaarantavien poikkeamien, virheiden ja vaaratilanteiden (läheltä piti-tapausten) käsittelyyn terveydenhuollon yksiköissä. Tarkoituksena on oppia tapahtumista selvittämällä niiden syitä ja syntymekanismeja, jotta löydetään parhaiten tehoavat ennalta ehkäisevät ja korvaavat toimenpiteet potilasturvallisuuden parantamiseksi. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2008, 11.) HaiPro raportointimenettely ja työkalu kehitettiin VTT:llä yhteistyössä terveydenhuollon yksiköiden kanssa, sosiaali- ja terveysministeriön, lääkelaitoksen ja VTT:n rahoituksella (HaiPro-järjestelmän www-sivut 2013).

HaiPro on potilasturvallisuutta vaarantavien tapahtumien raportointimenettely ja tietotekninen työkalu. HaiPro-työkalu on käytössä yli 200:ssa sosiaali- ja terveydenhuollon yksikössä kautta maan, kokonaiskäyttäjämäärän ollessa yli 140 000. Käyttäjäyksikön koko vaihtelee terveyskeskuksesta sairaanhoitopiiriin. HaiPro-raportointijärjestelmä on tarkoitettu toiminnan kehittämiseen yksiköiden sisäisessä käytössä. Järjestelmään on liitettävissä myös henkilöstöön kohdistuvien (työturvallisuus) vaaratapahtumien raportointi. Järjestelmällisen ja helppokäyttöisen raportointimenettelyn avulla käyttäjät voivat hyödyntää vaaratapahtumista saatavat opit ja terveydenhuollon johto saa tietoa varautumisen riittävydestä ja toimenpiteiden vaikutuksista. Raportointi perustuu vapaaehtoiseen, luottamukselliseen ja syytteleättömään vaaratapahtumien ilmoittamiseen ja käsittelyyn. (www.haipro.fi 2013.)

Ilmoitettavia asioita ovat kaikki hoitoon liittyvät tapahtumat, jotka aiheuttivat tai jotka olisivat voineet aiheuttaa haittaa potilaalle. Näitä kutsutaan yhteisellä nimellä vaaratapahtumiksi. Vaaratapahtumat jakautuvat läheltä piti-tapahtumiin ja haittatapahtumiin. Vaaratapahtumien raportoinnin tarkoituksena on kerätä tietoa

läheltä piti- ja haattatapahtumista, tallentaa tieto, mahdollistaa tiedon jatkokäsittely ja tapahtumien analysointi, oppia tapahtumista ja kehittää toimintaa. (Kinnunen, Keistinen, Ruuhilehto & Ojanen 2009, 13-14.)

Vaaratapahtumien raportoinnin ja käsittelyn tavoitteena on organisaation toiminnasta ja sen haavoittuvuuksista oppiminen ja sitä kautta organisaation toiminnan kehittyminen turvallisiksi. Vaaratapahtumia käsittelemällä organisaatio voi oppia kolmenlaisia asioita: voidaan 1) tunnistaa organisaation toiminnassa ongelmakohtia, joihin tarttumalla voidaan ehkäistä tietynlainen poikkeama tulevaisuudessa, havaita poikkeama nopeasti ja/tai ehkäistä tai lieventää sen seurauksia, 2) oppia paremmin ymmärtämään ja hallitsemaan yksiköiden työtehtäviä sekä yksikön ja organisaation perustehtävää sekä 3) oppia siitä, miten organisaatio toimii ja miten sen tulisi toimia turvallisuuden näkökulmasta. (Pietikäinen, Ruuhilehto & Heikkilä 2010, 3.)

Yleisimmin järjestelmään ilmoitetaan lääkitykseen liittyviä tapahtumia, ja tavallisesti ilmoittajana on sairaanhoitaja. Tapahtumista ei yleensä ole aiheutunut potilaalle haittaa, mutta noin yhdessä prosentissa ilmoitettu haitta on ollut vakava. Tapahtumien taustalla on ollut yleisimmin tiedonkulkuun, potilaan sairauteen ja toimintatapoihin liittyviä ongelmia. Yleisin ehdotus toistumisen estäväksi toimenpiteeksi on tapahtumasta informointi. (Ruuhilahti, Kaila, Keistinen, Kinnunen, Vuorenkoski & Wallenius 2011, 10).

HaiPro-vaaratapahtumien raportointijärjestelmän kehittämistä jatketaan. Tavoitteena on kehittää järjestelmää edelleen niin, että se vastaa mahdollisimman hyvin sosiaali- ja terveydenhuollon erilaisten yksiköiden potilasturvallisuustapahtumien raportointitarpeisiin. (www.haiopro.fi 2013.) HaiPro-vaaratapahtumaraportoinnin käyttönoton onnistumiselle ja toiminnan jatkuvuudelle nähtiin ehdottomana edellytyksenä, että raportointityökalun tilastot ja yhteenvetoraportit kehittyvät ja että organisaation johto näkyvästi asettuu johtamaan raportointimenettelyä. (Knuuttila & Ruuhilehto 2007, 39).

2.3 Posterit

Posterilla tarkoitetaan tietotaulua, tutkimusjulistetta tai julistetta. Se on hyvin yleinen tapa julkistaa tutkimustyötä ja tuloksia tieteellisten kokouksien yhteydessä lähes jokaisella tieteenalalla. (Perttilä 2007, 3.) Posterin tarkoituksena on tutustuttaa ihmiset heille uuteen asiaan ja sitä kautta jakaa tietoa suurillekin väkimäärille. Posterin avulla tavoitetaan usein enemmän ihmisiä ja pidemmällä ajanjaksolla, kuin esimerkiksi pelkällä esitelmällä. Tieteelliseksi posterin tekee ennen kaikkea sen sisältö ja sen käsittelytapa. Posterissa viesti muutetaan kuvan ja sanan liitoksi. Visualisointi ja tuotteen ulkoasu on osa sitä sanomaa, joka välitetään. Kokonaisuutensa on graafista suunnittelua, joka tarkoittaa sitä ulkoasua, johon sanoma painamista varten puetaan. Samalla se täyttää ne vaatimukset, jotka itse aihe, vastaanottaja ja käytettävissä olevat varat sille asettavat. Ulkomuodosta pyritään tekemään sellainen, että se houkuttelee lukemaan, herättää mielenkiinnon ja on esteettisesti puhutteleva (Taiteen ja Kulttuurin Tutkimuksen laitoksen www -sivut 2016).

2.4 Päivystys

Ensihoidossa ja päivystyksessä on koko ajan muuttuva toimintaympäristö. Ennakoimattomat tilanteet asettavat toiminnalle erityisvaatimuksia samalla kun joudutaan toimimaan useamman rajapinnan kanssa. Molemmissa toiminnoissa joudutaan tekemään nopeita päätöksiä usein vähäisellä käytettävissä olevalla tietomäärällä. Ensihoito on fyysisesti ja psyykkisesti raskasta työtä ja sitä tehdään vaativissa olosuhteissa kentällä usein yhteistyössä usean muun viranomaisen kanssa. Päivystystyölle on ominaista yllätyksellisyys sekä potilasmäärien, tilanteiden että tapausten kirjon kautta. (STM 2014.) Päivystys toimii ympäri vuorokauden ilman ajanvarausta. Päivystys on tarkoitettu asiakkaille, joiden sairaus tai tapaturma vaatii välitöntä ensiapua sekä kiireellistä arviointia ja hoitoa, jota ei voida siirtää myöhemmäksi asiakkaan turvallisuutta vaarantamatta. Potilaiden hoidon tarpeen ja kiireellisyyden arvioi kokenut sairaanhoitaja. Päivystyksen asiakkaat hoidetaan sairauden ja sen hetkisen voinnin mukaisessa kiireellisyysjärjestyksessä.

Tulojärjestys tai tulokyyti ei siis ole hoitojärjestys (Raahen seudun kuntayhtymän www-sivut 2016).

2.5 Työturvallisuus

Työturvallisuuden tarkoituksena on parantaa työympäristöä ja työolosuhteita työntekijöiden työkyvyn turvaamiseksi ja ylläpitämiseksi sekä ennalta ehkäistä ja torjua työtapaturmia, ammattitauteja ja muita työstä ja työympäristöstä johtuvia työntekijöiden fyysisen ja henkisen terveyden haittoja. (Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut.)

Työturvallisuuslain tarkoituksena on parantaa työympäristöä ja työolosuhteita työntekijän työkyvyn turvaamiseksi ja ylläpitämiseksi sekä ennalta ehkäistä työtapaturmia, ammattitauteja ja muita työstä ja työympäristöstä johtuvia työntekijöiden fyysisen ja henkisen terveyden haittoja (Työturvallisuuslaki. 23.8.2002/738, 1§).

Työturvallisuuslaki velvoittaa työnantajan huolehtimaan työntekijöidensä turvallisuudesta. Työturvallisuuslain luvussa 2, pykälässä kahdeksan lukee, että työnantaja on tarpeellisilla toimenpiteillä velvollinen huolehtimaan työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä työssä. Tässä tarkoituksessa työnantajan on otettava huomioon työhön, työolosuhteisiin ja muuhun työympäristöön samoin kuin työntekijän henkilökohtaisiin edellytyksiin liittyvät seikat. Huolehtimisvelvollisuuden laajuutta rajaavina tekijöinä otetaan huomioon epätavalliset ja ennalta arvaamattomat olosuhteet, joihin työntekijä ei voi vaikuttaa, ja poikkeukselliset tapahtumat, joiden seurauksia ei olisi voitu välttää huolimatta kaikista aiheellisista varotoimista. Työnantajan on suunniteltava, valittava, mitoitettava ja toteutettava työolosuhteiden parantamiseksi tarvittavat toimenpiteet. Tällöin on mahdollisuuksien mukaan noudatettava seuraavia periaatteita: 1) vaara- ja haittatapahtumien synty estetään; 2) vaara- ja haittatapahtumat poistetaan tai, jos tämä ei ole mahdollista, ne korvataan vähemmän vaarallisilla tai vähemmän haitallisilla; 3) yleisesti vaikuttavat työsuojelutoimenpiteet toteutetaan ennen yksilöllisiä; ja 4) tekniikan ja muiden käytettävissä olevien keinojen kehittyminen

otetaan huomioon. Työnantajan on huolehdittava siitä, että turvallisuutta ja terveellisyttä koskevat toimenpiteet otetaan huomioon tarpeellisella tavalla työnantajan organisaation kaikkien osien toiminnassa.

3 AIKAISEMMAT PROJEKTIT

HaiPro -järjestelmästä löytyy erilaisia tutkimuksia. Knuuttila, Ruuhilehto ja Wallenius (2007) tekivät Lääkelaitoksen julkaisusarjaan 1/2007 tutkimuksen Terveystieteiden tutkimuskeskuksen vaaratapahtumien raportoinnista. Se on kattava tiivistelmä, joka pitää sisällään vaaratapahtumien raportointijärjestelmän suunnittelun ja käyttöönoton.

Potilasturvallisuudesta löytyy useita tutkimuksia. Määttä ym. (2010) tekivät tutkimuksen Potilasturvallisuutta edistävästä toimintamenetelmästä. Tarkoituksena heillä oli selvittää vaaratapahtumien raportointijärjestelmän vaikutukset toimintamenetelmien syntyyn. Heidän tavoitteensa oli saada potilasturvallisuutta edistävät toimintamenetelmät kaikkien HaiPro -järjestelmää käyttävien organisaatioiden tietoisuuteen.

Myös lääkehoitoon liittyvät asiat ovat olleet tutkittavana ja siitä löytyykin reilusti kirjallisuutta. Grönroos ja Järvi (2013) tutkivat omassa opinnäytetyössään Turvallista lääkehoitoa: HaiPro ja osastofarmasia. Heidän työnsä tarkoituksena oli näyttää osastofarmasian hyödyt. Tulosten tarkoitus oli osoittaa, että osastofarmasialla voidaan vähentää lääkityspoikkeamia eli lääkitysvirheitä sekä jättää sairaanhoitajille työaikaa itse potilastyöhön.

Hiltunen ja Tuomikoski (2014) tutkivat omassa opinnäytetyössään hoitajien kokemuksia työväkivallasta tai sen uhasta päivystyspoliklinikalla. Heidän tutkimuksensa osoitti, että työväkivalta ja sen uhka on todellinen ja vakavasti otettava asia. Hoitajat olivat heidän mukaansa joutuneet usein sanallisen uhkailun tai

epäasiallisen kielenkäytön kohteeksi. Työväkivalta tai sen uhka kasvoi etenkin hoidettaessa päihteiden väärinkäyttäjiä ja psyykkisesti sairaita potilaita.

4 PROJEKTIN TAVOITTEET JA TARKOITUS

Vaaratapahtumien raportoiminen ja käsitteleminen eivät ole itsetarkoitus, vaan ne ovat välineitä tai keinoja, joilla pyritään turvallisuuden paranemiseen. Vaaratapahtumien raportoinnin ja käsittelyn tavoitteena on organisaation ja sen haavoittuvuuksista oppiminen ja sitä kautta organisaation toiminnan kehittyminen turvalliseksi. (Pietikäinen, Ruuhilehto & Heikkilä 2009, 15.)

Opinnäytetyön tarkoituksena on laatia posterit Rauman seudun päivystyksen tiloihin. Posterissa kuvataan mistä vaara- ja läheltä piti-tilanteista HaiPro-ilmoitus pitää tehdä ja miten HaiPro-ilmoituksista kerättyä tietoa käytetään.

Tavoitteena on lisätä henkilökunnan tietoa HaiPro-järjestelmän merkityksestä ja sen kautta saadun informaation hyödystä. Erityisesti on tavoitteena lisätä tietoa siitä, että vain HaiPro-järjestelmään tehdyt ilmoitukset näkyvät tilastoissa ja niitä voidaan hyödyntää työ- ja potilasturvallisuuden kehittämisessä.

Posterit tulevat olemaan kolmiosainen. Ensimmäisessä osassa kerrotaan millaisista vaaratilanteista voi jo HaiPro-ilmoituksen tehdä ja toisessa osassa kerrotaan läheltä piti-tilanteista ja niistä tehtävistä ilmoituksista. Kolmannessa osassa kerrotaan miten tuloksia voidaan hyödyntää potilas- ja työturvallisuuden kehittämisessä.

5 PROJEKTIN TOTEUTUS

5.1 Kohdeorganisaation kuvaus

Rauman Seudun Päivystys on Rauman kaupungin ylläpitämä perusterveydenhuollon ympärivuorokautinen päivystys. Moniammatillinen työryhmä koostuu lääkäreistä, sairaanhoitajista, laitoshuoltajista, sihteereistä ja fysioterapeuteista. Päivystys koostuu useista erilaisista työpisteistä. Lääkärin vastaanotolla lääkärin apuna on aina sairaanhoitaja. Triagehoitaja luokittelee potilaat tulojärjestyksessä hoidon kiireellisyyden mukaan A-E -luokkaan. Päivystys pitää sisällään myös tarkkailuosaston, päivystysosaston ja tehostetun tarkkailun. Näillä toimintapisteillä on kaikilla oma hoitaja sekä yhteinen lääkäri. Tämä lääkäri tekee kaikki tarvittavat lähetteet ja määräykset. Rauman sairaalan pieni koko tuo tullessaan omat haasteet. Erikoissairaanhoitoa ja erikoislääkäreitä varten joudutaan potilaita lähettämään myös muihin sairaaloihin. Lähinnä tämä tarkoittaa Turun Yliopistollista Keskussairaala tai Satakunnan Keskussairaala Porissa. Näissä sairaaloissa on paremmat tutkimus- ja jatkohoitomahdollisuudet kuin Raumalla. (Osastonhoitaja N. Mitikka-Kurkisen mukaan/ henkilökohtainen tiedonanto 14.12.2015).

1.1 Resurssit ja riskit

Tämä opinnäytetyö on yhden opiskelijan työ, joten resurssit ovat melko pienet. Lisäresurssia saadaan kuitenkin päivystyksen osastonhoitajasta ja muista hoitotyöntekijöistä, jotka kommentoivat työn sisältöä ja ulkoasua opinnäytetyöntekijälle. Suurin haaste työssä on hyvän ja luotettavan materiaalin kerääminen posteria varten. Posterissa on rajallinen tila ja on hyvin tärkeää, että siihen valitut tekstit ovat keskeisiä ja luotettavia. Tekstin on oltava lyhyttä ja ytimekästä, unohtamatta tärkeitä asioita. Riskejä työssä on melko vähän. Suurimmat riskit kohdistuvat juuri posterin sisältöön ja ulkoasuun. Sisällön pitää olla luotettava ja perustua näyttöön. Teksti on saatava selkeäksi ja tekstin muotoilu on tärkeää, jotta sitä on helppo lukea. Riskinä koen myös sopivan paikan löytämisen posterille. Se

pitää saada näkyvälle paikalle, jotta HaiPro-järjestelmä ja ilmoitusten tekeminen pysyisivät työntekijöiden mielissä.

Riskejä hallitaan siten, että tietoa haetaan luotettavista lähteistä ja posterin tekstiin laitetaan lähdeviitteet, joilla voidaan osoittaa, että tieto on peräisin luotettavasta lähteestä. Näin posterin lukija voi halutessaan myös hakea lisätietoja kyseessä olevasta lähteestä. Valmis lopputulos käydään läpi opinnäytetyön ohjaajan ja osastonhoitajan kanssa. Heidän kanssaan arvioidaan vielä sisällön luotettavuutta ja posterin ulkoasua. Osastonhoitajan kanssa myös sovitaan etukäteen, minkä kokoinen posterista tulee ja mihin se sijoitetaan. Lisäksi sovitaan raportointiseminaarin pitämisestä päivystyksessä. Tässä tilaisuudessa esitellään projekti ja sen tuotos hoitohenkilökunnalle.

5.1 Projektin vaiheistus, aikataulu- ja rahoitussuunnitelma

Kriittisiä kohtia työssä on saada suunnitelma valmiiksi niin, että voidaan hakea lupaa posterin tekemiselle kohdeorganisaatiosta ja aloittaa posterin tekeminen. Alkuperäisessä suunnitelmassa on posterin esittäminen henkilökunnalle maaliskuun lopulla ja aikataulussa on pysytty melko hyvin. Posterin julkistamisen jälkeen on tarkoitus vielä tehdä kirjallinen raportointi loppuun ja valmis työ on tavoitteena palauttaa toukokuun aikana. Projekti on suhteellisen edullinen toteuttaa. Kirjallisen materiaalin saa ilmaiseksi ja myös posterin tulostus onnistuu ilmaiseksi. Mitään kustannuksia ei aiheudu kohdeorganisaatiolle. (Taulukko 1.)

Taulukko 1. Projektin vaiheet, aikataulu- ja kustannussuunnitelma.

Vaiheet ja aikataulu	Mitä ja miten tehdään	Kuka tekee	Mahdolliset kustannukset
Aiheen valinta (lokakuu 2015)	Projektiluonteinen opinnäytetyö	Opiskelija	Ei kustannuksia
Aiheseminaari (joulukuu 2015)	Aiheen esittely	Opiskelija	Ei kustannuksia
Suunnittelusemi- naari (helmikuu 2016)	Projektisuunnitelman esittely	Opiskelija	Ei kustannuksia
Posterin työstäminen (helmi-maaliskuu 2016)	Posterin laadinta	Opiskelija	Opiskelija vastaa posterin tekemisestä
Posterin esittely (maaliskuu 2016)	Posterin esittely henkilökunnalle	Opiskelija	Opiskelija vastaa posterin tuottamisesta
Valmis työ (toukokuu 2016)	Opinnäytetyön valmistuminen	Opiskelija	Opiskelija vastaa työn tuottamisesta

5.2 Arviointisuunnitelma

Opinnäytetyön tekijä arvioi prosessia ja laatimaansa posteria opinnäytetyöraportissaan. Posteria arvioidaan sekä sisällön että ulkoasun osalta. Opinnäytetyöntekijä saa palautetta posterista hoitohenkilökunnalta ja osastonhoitajalta. Jatkossa olisikin mielenkiintoista selvittää, onko HaiPro-ilmoitusten tekeminen lisääntynyt.

6 POHDINTA JA ARVIOINTI

6.1 Projektin eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyön eettisiä näkökulmia tulee arvioida tarkastelemalla sen eri vaiheita ja niihin mahdollisesti liittyviä eettisiä kysymyksiä. Opinnäytetyön eettisyyden arvioinnissa kuuluu arvioida aiheen valinnan eettisyyttä. (Kankkunen-Vehviläinen-Julkunen 2013, 176.) Tämä opinnäytetyön aihe on eettisesti tärkeä, koska potilasturvallisuuden varmistaminen ja lisääminen ovat lakiin perustuvia vaatimuksia. Potilasturvallisuuden esille ottaminen kohdeorganisaatiossa on erityisen tärkeää, koska osastonhoitajan mukaan HaiPro-ilmoituksen tekomahdollisuutta ei hyödynnetä riittävästi.

Terveystieteiden tutkimuskeskus sanoo, että terveydenhuollon toiminnan on perustuttava näyttöön ja hyviin hoito- ja toimintakäytäntöihin. Terveydenhuollon toiminnan on oltava laadukasta, turvallista ja asianmukaisesti toteutettua. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 30.12.2010/1326, [8 §](#)).

Opinnäytetyön suunnitelma on huolella laadittu ja on tunnistettu mahdolliset riskit ja esitetty toimenpiteet riskien hallitsemiseksi. Opinnäytetyölle haetaan lupa organisaation käytäntöjen mukaisesti ja laaditaan sopimus opinnäytetyön tekemisestä. Opinnäytetyön tekeminen perustuu kirjallisuuteen eikä henkilökuntaa tai potilaita käytetä tietolähteenä, joten erityistä eettistä arviointia ei opinnäytetyön suunnitelmasta tarvita. Posterit esitellään henkilöstölle ja näin edistetään tiedon välittymistä käytäntöön.

Posterin sisällön luotettavuutta varmistetaan sillä, että opinnäytetyön tekijä käyttää luotettavia lähteitä ja asianmukaisia lähdeviitteitä laadittavissa postereissa.

6.2 Projektin arviointi

Näyttöön perustuva toiminta on parhaan saatavilla olevan ajantasaisen tiedon harkittua käyttöä asiakkaan/potilaan sekä hänen läheistensä huomioimisessa. Tavoitteena on vastata hoidon tarpeeseen käyttäen vaikuttaviksi tunnistettuja menetelmiä ja hoitokäytäntöjä (STM 2009). Koko projekti olikin näyttöön perustuvaa toimintaa ja luotettavien lähteiden hankintaa. Posterin ulkoasua luodessa oli tärkeää että teksti saatiin sijoitettua posteriin selkeästi ja johdonmukaisesti. Posterin itse rakentuu useasti laatikkomaisesta ja selkeästä iskulauseesta. Tavoitteena oli helppolukuisuus ja posterin keskellä olevan kuvan tarkoitus oli kertoa että on kyse vakavasta ja tärkeästä asiasta joka koskee meitä kaikkia. Posterin lopullinen kokoaminen oli itsessään helppo prosessi sillä suurin työ oli jo tehty aineistonkeruulla. Posterista löytyy myös siinä käytettyjen lähteiden viittaukset (Liite 1).

Koko opinnäytetyöprosessi oli iso ja haastava. Suurimmat haasteet olivat luotettavien lähteiden löytäminen ja kirjallisen osuuden tuottaminen. Oman lisähaasteensa toi myös aikataulutus joka kuitenkin piti loppuun asti. Projektin mielenkiintoinen aihe piti motivaation yllä koko prosessin aikana. Henkilökunnan innostuneisuus projektin aikana oli yllättävän suurta ja työn seurauksena käytiinkin monia mielenkiintoisia keskusteluja. Työelämälähtöisyys oli hyvä lisä työhön ja oli myös mukava huomata työn löytäneen hyvän paikan Rauman Seudun Päivystyksessä. Projektin koen onnistuneen hyvin haasteista huolimatta. Parhaiten tämä näkyy henkilökunnan asenteista ja siitä, että HaiPro -järjestelmä on mukana päivittäisissä keskusteluissa.

6.3 Tuotoksen arviointi ja pohdinta

Opinnäytetyön tuotoksena syntynyt posterin esiteltiin Rauman Seudun Päivystyksen henkilökunnalle huhtikuussa 2016. Esityksen alussa kerrottiin aiheenvalinnan perusteita ja miksi juuri kyseinen aihe oli valittu. Posterin tekstiosuudet oli laadittu omiin laatikoihinsa, jotka käytiin läpi vuorovaikutuksessa henkilökunnan kanssa.

Keskusteltiin miksi mikäkin teksti oli valittu ja mikä sen tarkoitus oli. Henkilökunta sai kertoa omia näkemyksiään ja kokemuksiaan HaiPro -järjestelmästä. Eniten keskustelua herätti HaiPro -järjestelmästä saatava hyöty. Yleisessä keskustelussa ilmeni myös henkilökunnan tiedon puute liittyen HaiPro-järjestelmän sijaintiin. Posteriin liitettiin ohjeistus, jonka avulla järjestelmä helposti löytyy. Henkilökunta oli tyytyväinen käytyyn keskusteluun ja asioiden läpikäyntiin. He kokivat saaneensa lisätietoa ja apua jatkossa tehtäviin ilmoituksiin. Henkilökunta lupaili jatkossa HaiPro-järjestelmän aktiivisempaa käyttöä. Järjestelmää henkilökunta kehui todeten sillä varmasti olevan tarvetta.

Posterista itsestään tuli alkuperäisen suunnitelman mukainen. Ulkoasusta tuli selkeästi luettava ja tulkittava. Kaikki tärkeät asiat saatiin kerättyä posteriin ja henkilökunnan palautteen mukaan siitä löytyy kaikki tarvittava tieto hyvin tiivistettynä. Hyvä asia oli myös liittää posteriin linkki jota kautta pääsee tekemään HaiPro-ilmoituksen. Kaikki kiteytyykin ehkä parhaiten Ruuhilehdon ja Knuuttilan (2008) tekstiin että paras motivaattori on ilmoitusten perusteelta toteutetut toimenpiteet ja niiden näkyvä vaikutus.

6.4 Oman osaamisen kehittymisen arviointi

Posterin tekijänä koen onnistuneeni, koska henkilökunta on alkanut oma-aloitteisesti keskustella HaiPro-järjestelmästä. Järjestelmää on nostettu esille ja henkilökunta keskustelee asioista vakavasti miettien syitä ja seurauksia. Se ei ole enää vain haittatekijä. Henkilökunta on alkanut ottaa HaiPron vakavammin samalla toivoen muutosta ja kannanottoja, jotta läheltä piti- ja haittatapahtumat saataisiin vähenemään. Posterin teko ja luotettavien lähteiden kerääminen siihen kehitti reilusti tietojani HaiPro-järjestelmästä. Koen että järjestelmä tuli minulle tutuksi tämän projektin aikana että se kehittää minua myös ammatillisesti. Sairaanhoidajan työ on vastuullista ja siihen vastuuseen sisältyy myös työympäristöstä ja työtovereista huolehtiminen. HaiPro- järjestelmä kehitettiin aikanaan myös tätä varten.

Projekti toteutettiin työelämälähtöisesti ja oli näin ollen myös äärettömään tärkeää, että tuotos otettaisiin oikeasti käyttöön yhteistyökumppanin toimesta. Motivaatio

työhön oli näin ollen jo alusta asti korkealla. Posteriin tulleen luotettavan materiaalin kerääminen kehitti omaa osaamistani myös eri henkilöstöryhmien näkökulmasta. Kaikki teksti posterissa on hankittu luotettavista lähteistä ja on myös näyttöön perustuvaa. Kaiken kaikkiaan posterin sai paljon positiivista palautetta selkeästä ulkonäöstä ja asioiden oikeanlaisella tiivistämisellä. Yksinkertaisuus ja selkeys tällaisessa projektissa on tärkeässä asemassa. Kaikki posterin tekstit oli koottu siinä mainituista lähteistä. Posterin itsessään on helppolukuinen ja johdonmukainen joten sitä voidaan käyttää tarvittaessa myös muissa työyhteisöissä.

LÄHTEET

Grönroos, S. & Järvi, E. 2013, Turvallinen lääkehoito: HaiPro ja osastofarmasia. AMK-opinnäytetyö. Laurea-ammattikorkeakoulu.

HaiPro-järjestelmän www-sivut. Viitattu 25.11.2015.
<http://www.haiopro.fi/fin/default.aspx>

Hiltunen, J. & Tuomikoski, S. 2014. Hoitajien kokemuksia työväkivallasta tai sen uhasta päivystyspoliklinikalla. AMK-opinnäytetyö. Oulun ammattikorkeakoulu.

Kankkunen, P. & Vehviläinen-Julkunen, K. 2015 Tutkimus hoitotieteessä. SanomaPro.

Kinnunen, M., Keistinen, T., Ruuhilehto, K. & Ojanen, J. 2009. Vaaratapahtumien raportointimenettely. Helsinki.

Knuuttila, J. & Ruuhilehto, K. 2007. Terveysthuollon vaaratapahtumien raportointi. Lääkelaitoksen julkaisusarja 1/2007. Lääkelaitos. Helsinki.

Knuuttila, J. & Ruuhilehto, K. 2008. HaiPro-vaaratapahtumaraportointi: tuloksia ja kokemuksia.

Laki työturvallisuudesta. 2002. L 2002/738 muutoksineen.

Mitikka-Kurkinen, N. 2015. Osastonhoitaja, Rauman Seudun Päivystys. Rauma. Henkilökohtainen tiedonanto 14.12.2015.

Määttä, T., Koljonen, H-L. & Timonen T. 2010. Potilasturvallisuutta edistävät toimintamenetelmät: kysely HaiPro -vaaratapahtumien raportointijärjestelmää käyttäville erikoissairaanhoidon organisaatioille. AMK-opinnäytetyö. Lahden ammattikorkeakoulu.

Perttilä Anna. Ohjeita posterin tekoon. Laurea-ammattikorkeakoulu. 2007.

Pietikäinen, E., Ruuhilehto, K. & Heikkilä, J. Vaaratapahtumista oppiminen-opas sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioille. Tampere 2010. Viitattu 30.11.2015.
<https://vtt.fi/proj/typorh>

Raahan seudun kuntayhtymän www-sivut. Viitattu 31.1.2016.
<http://www.ras.fi/paivystys>

Ruuhilehto, K., Kaila, M., Keistinen, T., Kinnunen, M., Vuorenkoski, L. & Wallenius, J. 2011. HaiPro. Millaisista vaaratapahtumista terveydenhuollon yksiköissä opittiin vuosina 2007-2009? Duodecim 2011;127(10):1003-1040.

Sosiaali- ja terveysministeriön www-sivut. Viitattu 20.11.2015. <https://www.stm.fi>

Suomalainen potilasturvallisuusstrategia vuosiksi 2009-2013: Edistämme potilasturvallisuutta yhdessä. STM:n julkaisuja 2009:3

Taiteen ja Kulttuurin Tutkimuksen laitoksen www.sivut. Viitattu 1.4.2016.
<http://www.arthis.jyu.fi/digicult/posteri/posteri/index.html>

Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut. Viitattu 30.11.2015.
<https://www.thl.fi>

Terveystieteidenlaki. 2010. L 30.12.2010/1326 muutoksineen

